

"Hela världen i ett hus"

Biblioteksplan för Karlskrona kommun 2025–2028

Innehåll

Inledning	3
Bibliotekets grundläggande uppdrag och styrdokument.....	4
Nulägesbeskrivning av Karlskronas folk- och skolbibliotek.....	4
Folkbibliotek.....	4
Skolbibliotek	5
Framtidsspaning och utmaningar.....	5
Vad betyder biblioteket för dig?.....	6
Utvecklingsområden och mål för folkbiblioteket	7
Läsfrämjande.....	7
<i>Utvecklingsmål</i>	7
Kunskap och livslångt lärande	8
<i>Utvecklingsmål 1</i>	8
<i>Utvecklingsmål 2</i>	8
Kommunikation och beredskap.....	8
<i>Utvecklingsmål</i>	9
AI och digital teknik.....	9
<i>Utvecklingsmål</i>	9
Utvecklingsmål för skolbiblioteken.....	10

Inledning

Vad är ett bibliotek? Enligt Svenska Akademiens ordbok kort och gott - en boksamling. Ett bibliotek kan vara privatägt och det kan vara offentligt. Uppdraget för ett offentligt finansierat bibliotek ses tydligast i bibliotekslagen (SFS 2013:801). Till det allmänna biblioteksväsendet räknas folkbibliotek, skol- och högskolebibliotek, regional biblioteksverksamhet samt andra offentligt finansierade specialbibliotek.

Ett folkbibliotek av idag är inte bara en boksamling, utan mer av en samhällsfunktion. Öppet för alla. Vem som helst kan ta del av information och i princip få tillgång till all världens litteratur. Det går bra att ställa en fråga, vilken som helst, få stöd i att hantera ett alltmer digitaliserat samhälle, delta i aktiviteter och arrangemang. Ett folkbibliotek är en allmän plats, en av få som kan besökas utan att det kostar och utan att någon frågar varför.

Ett skolbibliotek ska finnas i skolan, nära eleverna, erbjuda berättelser och faktaresurser, främja elevernas läsande och stärka dem i medie- och informationskunnighet. Studier pekar på att skolbibliotek som erbjuder en bemannad resurs har 10–20 procent högre resultat i lästester. Ändå saknar fyra av tio elever i grundskolan ett skolbibliotek. I en ny lagrådsremiss föreslås en tydligare definition och vad ett skolbibliotek ska innehålla, och att biblioteket ska vara bemannat. En lagändring föreslås träda i kraft den 1 juli 2025.

Ett offentligt finansierat bibliotek är således en viktig grundpelare i ett demokratiskt samhälle.

”En symbol för demokrati”

Användare 33 år

Den kommunala biblioteksverksamheten verkar utifrån tre perspektiv:

- den politiska ledningen som styr över prioriteringar och budget
- verksamhetspersonalen som har kompetensen, driver och utvecklar verksamheten
- användarna/brukarna/kunderna/låntagarna/besökarna

Perspektiven påverkar och är beroende av varandra. Utan politiska beslut inga styrmedel, utan personal ingen kunskap och verkstad, och utan någon som använder bibliotekets tjänster är det svårt att bedriva en verksamhet.

Enligt bibliotekslagen ska kommuner anta en plan för sin biblioteksverksamhet, en plan som formulerar hur verksamheten ska bedrivas och utvecklas. Biblioteksplanen ska vara utformad utifrån befolkningsmässiga förutsättningar och styrande dokument.

Denna biblioteksplan fokuserar framför allt på folkbiblioteket. För skolbiblioteksverksamheten i Karlskrona kommun finns en specifik skolbiblioteksplan antagen sedan tidigare. Förutom internt processarbete har samtal även förts med användarna d v s kommuninvånarna, genom medborgardialog i enkätform och samtal. Utifrån frågan ”Vad betyder biblioteket för dig?” har möjlighet erbjudits att via webb och sociala medier fritt uttrycka sina tankar och åsikter om bibliotekets roll och betydelse. Delar av dessa delges här i texten.

Biblioteksplanen är antagen av kultur- och fritidsnämnden samt kommunfullmäktige och är aktuell under perioden 2025–2028. Uppföljning sker vid giltighetstidens slut.

Bibliotekets grundläggande uppdrag och styrdokument

Landets offentligt finansierade bibliotek styrs övergripande av bibliotekslagen (SFS 2013:801). Enligt lagens 2 § ska biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet *verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning, främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgängligt för alla.*

Enligt bibliotekslagen ska varje kommun ha folkbibliotek, tillgängliga för alla och anpassade efter användarnas behov. Folkbibliotekets utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet. Uppdraget är framför allt att främja läsning och tillgång till litteratur, lärande och delaktighet i kulturlivet, samt verka för hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning. Det ska vara avgiftsfritt att låna och få tillgång till litteratur. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt barn och ungdomar, personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna och personer med annat modersmål än svenska.

Enligt bibliotekslag och skollag (SFS 2010:201) ska alla elever i grundskolan, anpassad grundskola, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassad gymnasieskola ha tillgång till skolbibliotek. Skolbiblioteken på grund- och gymnasieskola regleras av skollagen och rektor ansvarar för verksamheten. Att uppdraget följs, kontrolleras av Skolinspektionen som är tillsynsmyndighet.

FN:s konvention om barnets rättigheter/barnkonventionen som numera är lag, är också viktig för biblioteken att förhålla sig till utifrån barn som prioriterad målgrupp. Utifrån det lokala perspektivet är kommunens egna (styr)dokument styrande, andra vägledande som till exempel den regionala biblioteksplanen och kulturplanen.

”En viktig plats för mig. Välja mellan alla böcker och kanske prata med personalen en stund.”

Användare 65 år

Nulägesbeskrivning av Karlskronas folk- och skolbibliotek

Folkbibliotek

Inom Karlskrona kommuns ansvar finns ett stadsbibliotek i centrum, sju filialbibliotek samt ett mobilt bibliotek. Renodlade filialbibliotek finns i Lyckeby, Kungsmarken och Jämjö. Biblioteken i Rödeby, Holmsjö, Sturkö och Nättraby är integrerade bibliotek det vill säga både folkbibliotek- och skolbibliotek. Biblioteken i Lyckeby, Kungsmarken, Jämjö och Holmsjö är så kallade ”meröppna” bibliotek som erbjuder tillgång till biblioteket även utanför ordinarie öppettider. Det mobila biblioteket kör till förskolor, daglig verksamhet och äldreboenden samt erbjuder allmän biblioteksservice på Hasslö och i Fridlevstad.

Kultur- och fritidsnämnden förvaltar också den unika boksamlingen Carlskrona Läsesällskaps Bibliothek.

Folkbiblioteksverksamheten i Karlskrona är organisatoriskt uppdelad i två ansvarsområden – enheten för media och enheten för informations- och kommunikationsteknik. Sammanlagt arbetar ett 30-tal anställda inom verksamheten. Den leds av två enhetschefer samt en övergripande avdelningschef. Huvudman är kultur- och fritidsnämnden. Den totala budgeten för verksamhetsåret 2024 är cirka 27,6 miljoner kronor.

Skolbibliotek

I nuläget i Karlskrona kommun finns inom kommunal förskoleverksamhet och utbildning cirka 11 000 barn och elever i åldern 1–20 år. På ett fåtal skolor finns skolbibliotek och på övriga alternativa former som en boksamling eller ett integrerat bibliotek i samverkan med kultur- och fritidsförvaltningen. Gymnasieskolorna har två skolbibliotek.

Huvudman för de kommunala skolbiblioteken är kunskapsförvaltningen. Förvaltningen har anställda skolbibliotekarier framför allt på högstadieskolorna och gymnasieskolorna. Det finns även en skolbibliotekssamordnare inom förvaltningen med ett samordnande ansvar. Medieinköpen görs av skolbibliotekarierna och av skolbibliotekssamordnaren. Inköp av medier till skolbiblioteken inhandlas (2024) för ett minimibelopp av 100 kronor per elev och läsår.

Framtidsspaning och utmaningar

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har i rapporten "Vägval för framtiden" blickat framåt mot 2035 och tagit fram trender som de ser förändrar världen globalt och lokalt. Utifrån olika aspekter kommer dessa trender även att beröra, påverka och ställa större krav på den offentliga biblioteksverksamheten.

Här är några av trenderna:

- *Demokratin utmanas allt mer.* Spridning av falska nyheter, hot och hat. Samhällskontraktet är under omförhandling med lägre tilltro till det offentliga som följd.
- *Fler vägar till kunskap.* Arbetslivet blir mer kunskapsintensivt och i takt med snabba förändringar på arbetsmarknaden kommer kontinuerlig utbildning att behövas hela livet.
- *AI förändrar, bland annat arbetslivet.* Vissa arbeten kommer att försvinna, andra att skapas.
- *Förändringar i demografin.* Färre barn föds. De äldre blir fler, friskare och mer aktiva. Större krav kommer att sällas på kommunala välfärdstjänster.
- *Ojämliga livsvillkor.* Människors livsvillkor kommer att bli alltmer ojämlika, med ökade klyftor som följd. Kostnaderna för den offentliga verksamheten kommer att öka.
- *Ökad oro* både i det stora och det lilla för klimat, hållbarhet, krig och kriminalitet innebär att olika former av kriser kommer att behöva hanteras såväl nationellt som lokalt.

"Kunskap och frihet att läsa"

Användare 43 år

Vad betyder biblioteket för dig?

"För mig representerar biblioteket en skattkammare av kunskap, en plats där människor kan låna böcker."

Deltagare SFI

"Det betyder mycket för en gammal man. "Boken kommer" är mycket bra för mig."

Användare 88 år

*"Stort stöd i mitt arbete! Fantastisk hjälp att söka efter material. En ögonöppnare när det gäller ny skönlitteratur, och böcker modell **det här hade jag ingen aning om.**"*

Användare 58 år

"Kunskap, inspiration och innovation."

Användare 41 år

"För mig var biblioteket mycket viktigt när jag kom till Sverige första gången. Jag kunde få mycket information där."

Deltagare SFI

"En mötesplats. Man är där i olika stadier i livet. Det är ett stort hus. Massa saker. Det är böcker, det är kunskap"

Användare 25 år

"Mysiga lässtunder, intressanta böcker och en lugn plats att vistas på."

Användare 44 år

"Biblioteket är en viktig kulturell mötesplats, dit alla kan komma och där man kan få nya upplevelser, sånt som man inte visste och är viktigt och intressant."

Användare 70 år

"Biblioteket för mig är en lugn plats, krokarna och vrår, där man kan gömma sig från livet ett tag. Njuta av ensamhet och andra världar."

Användare 36 år

Utvecklingsområden och mål för folkbiblioteket

Bibliotekets verksamhet och verksamhetsutveckling bör alltid utgå från uppdrag enligt styrdokument och prioriterade målgrupper. I processarbetet med att arbeta fram denna biblioteksplan har fyra viktiga områden definierats för folkbiblioteksverksamheten i Karlskrona kommun. Inom varje område har ett eller flera utvecklingsmål tagits fram som verksamheten ska fokusera på under aktuell period 2025–2028. Områdena är:

- **Läsfrämjande**
- **Kunskap och livslångt lärande**
- **Kommunikation och beredskap**
- **AI och digital teknik**

Allt arbete inom folkbiblioteksverksamheten i Karlskrona kommun ska också genomsyras av ett förhållningssätt som är lika med Karlskrona kommuns värdegrund MÖTE – som i Medborgarfokus, Öppenhet, Tillit och Engagemang. Det innebär:

- **Medborgarfokus** – Vara relationsbyggare, genom dialog och ett gott bemötande skapa ett värde för de som använder bibliotekets tjänster, vara anpassade efter användarnas behov.
- **Öppenhet** – Vara tillgängliga för alla, tydliga och trovärdiga och verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.
- **Tillit** – Medborgare och användare ska ha ett högt förtroende för verksamheten och det biblioteket står för. Utbudet av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.
- **Engagemang** – Att vara kunniga i arbetet som görs, vara omvärldsbevakare och utvecklas mot framtiden genom nyfikenhet, förnyelse och ständiga förbättringar.

Läsfrämjande

Folkbibliotekets läsfrämjande arbete sker genom det personliga mötet, samtalet och mitt bland böckerna. Det sker också genom uppsökande verksamhet utanför biblioteket och genom samarbeten med andra aktörer som möter barn, unga och vuxna. Verksamheten arbetar med läslust före lästväg, och lyfter vikten av varje människas rätt att själv få välja sin läsning. Det läsfrämjande arbetet sker systematiskt och på olika sätt mot olika åldrar. Barn och ungdomar och de som behöver stöd i sin läsning är prioriterade. Karlskrona kommuns folkbibliotek arbetar för att alla kommunens barn ska ha ett eget lånekort från sex års ålder.

Utvecklingsmål

Under perioden ska Karlskrona kommuns folkbibliotek arbeta aktivt tillsammans med andra för att främja barns och ungdomars språkutveckling och stimulera till läsning.

Detta genom att:

- tillsammans med förskolan och förskolornas läsombud starta upp ett kollegialt lärande och forum via läsombudsträffar.
- testa nya metoder framför allt i Mellanstan och upptagningsområdet runt Kungsmarkens bibliotek, för att öka samverkan med vårdnadshavare och andra aktörer som familjecentral, barnhälsovård, förskola och skola.

Kunskap och livslångt lärande

Biblioteket ska vara ett öppet demokratiskt rum där olika åsikter får plats. Den litteratur som erbjuds ska ha en bredd och ett djup, kunna ge kunskap, perspektiv, nyfikenhet eller bara förströelse. Biblioteket ska vara relevant för sina användare, kunna erbjuda ett utbud av medier och tjänster som efterfrågas, vara med hela livet ”från pekbok till storstil”.

Biblioteket ska också vara en stödjande och självklar plats att gå till för att lära, såväl i det privata som i yrkesutvecklingen. Landets högskolor och universitet har egna bibliotek som anknyter till utbildningarna. Folkbiblioteket ska kunna vara ett komplement och kunna erbjuda studerande plats för studier och samtal.

Utvecklingsmål 1

Karlskrona kommuns folkbibliotek ska tillgängliggöra litteraturen för en bredare målgrupp genom att arbeta med lustfyllda platser – i och utanför biblioteksrummet.

Detta genom att

- tematisera, förpacka, förenkla och inspirera, möta, bemöta och nyfikt utforska, det vill säga
- bjuda in till litteraturen genom att skapa axplock och arbeta med teman, arbeta med skyltning och annan kommunikativ förpackning.
- delaktiggöra och arbeta nära användarna, lära mer om vad användarna upplever och önskar, hitta nya användare och få fler att upptäcka vad biblioteket har att erbjuda.

Utvecklingsmål 2

Karlskrona kommuns folkbibliotek ska vara navet i kommunen där det demokratiska samtalet äger rum.

Detta genom att

- på egen hand och i samverkan med andra, erbjuda en aktuell och intresseväckande programverksamhet som speglar samhället, samtida händelser och berättelser och det som händer i omvärlden. Inte heller tveka inför att inbjuda till samtal kring ämnen som kan verka kontroversiella och som det kan finnas olika åsikter om.
- fortsätta utveckla möjligheten att släppa in medborgarna som arrangörer i bibliotekets lokaler.

Kommunikation och beredskap

Folkbiblioteket är en offentlig kommunikatör med ett uppdrag och en vana att arbeta som informationsförmedlare, och bör vara en del i totalförsvaret och i kommunens krishanteringsarbete. Bibliotekslokalerna är väl utspridda i kommunen och förankrade i lokalsamhället.

Den digitala sårbarheten kräver beredskap, till exempel när de digitala systemen inte fungerar. Det krävs en långsiktighet när det gäller arbetssätt för att klara både

kommunikation och beredskap vid kris. Bibliotekets beredskap bör kunna motsvara medborgarnas förväntningar. Biblioteket ska kännas pålitligt och det ska finnas en beredskap och en kompetens inom verksamheten för olika krissituationer som kan uppstå.

Utvecklingsmål

Karlskrona kommuns folkbibliotek ska vara en plats som medborgarna känner till och känner sig trygga att vända sig till i händelser av oro och kris.

Detta genom att

- via stadsbibliotekets "Digidelcenter" öka kunskapen hos medborgarna genom information och källkritik, och inbjuda till aktiviteter och föreläsningar.
- vara en del i kommunens krishanteringsgrupp och ta fram en beredskapsplan för bibliotekets arbete i händelse av kris.
- förbereda verksamheten genom att stärka medarbetarnas kompetens inom krishantering och informationsförmedling.

AI och digital teknik

Den digitala tekniken utvecklas hela tiden och nya tjänster och verktyg skapas. Många av de digitala mötesplatserna ligger i händerna på privata aktörer, delvis även utvecklingen. AI har funnits länge, men generativ AI växer fort. Vissa människor hänger på, tycker det är roligt att lära sig, andra har svårare att hänga med, förstå och skaffa sig kunskap.

Biblioteket kan vara en god stödjure i den digitala samhällsutvecklingen. Målsättningen är att det ska kännas tryggt att vända sig till biblioteket för att lära och få stöd i att använda digitala tjänster och verktyg. Det är av största vikt att medborgarna får kunskap i att kritiskt granska och kunna hantera AI-genererad information.

Utvecklingsmål

Karlskrona kommuns folkbibliotek ska stärka den digitala kunskapen och kompetensen hos kommuninvånarna och verka för ett mer digitalt jämlikt samhälle.

Detta genom att

- vara en för medborgarna välkänd plats som kan erbjuda vägledning, kunskap och digital framtidskompetens.
- ge bibliotekspersonalen möjlighet till omvärldsbevakning och få kontinuerlig och tillräcklig kunskap för att kunna ligga i framkant och vara goda förmedlare och stödjure.

*"Biblioteket är en plats där man kan gömma sig i
tysthet och där man kan få gratis internet."*

Deltagare SFI

Utvecklingsmål för skolbiblioteken

Likvärdigheten behöver stärkas inom skolbiblioteksverksamheten i Karlskrona kommun. Här finns ett behov av att förändra, utveckla och förstärka verksamheten. Det kan ske genom att anställa fackutbildade skolbibliotekarier, utöka bokbestånden med relevant och ny litteratur och göra skolbiblioteken till en plats där det även inryms yta så att där kan ske en verksamhet där eleverna kan öka sin måluppfyllelse och ge stöd i deras lärande. Utvecklingsmålen för skolbiblioteken finns i sin helhet i "Skolbiblioteksplan Karlskrona kommun 2023–2026.

Skolbiblioteksverksamheten ska (fram till 2026) arbeta för att:

- via rektorns ansvar säkerställa att skolbiblioteket används i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens.
- regleras utifrån beslutad aktivitetsplan som varje skola tar fram.
- fortsätta utveckla skolbiblioteket från boksamling till pedagogisk verksamhet.
- säkerställa att skolbiblioteket är tillgängligt under skoltid samt håller en standard anpassad till skolans förutsättningar.
- ha tillgång till fackutbildad bibliotekarie.
- ha digitaliserat bibliotekssystem.
- bidra till alla elevers kunskapsinhämtning.
- ge särskild uppmärksamhet åt prioriterade grupper, exempelvis flerspråkiga elever och elever med funktionsnedsättning.
- elever ska oavsett kön, etnisk tillhörighet, ålder, funktionsnedsättning eller sexuell identitet ha samma tillgång till service och vägledning. Likaså ska de ha samma möjlighet att låna litteratur där de kan identifiera sig med huvudpersonerna och hitta förebilder, samt litteratur som behandlar frågor kring identitet och jämställdhet.
- verka för fri åsiktsbildning och demokratiska värderingar.

Inom lässtimulans och språkutveckling – skolbiblioteket ska arbeta för att:

- stärka läskulturen på skolan.
- skapa kreativa språkmiljöer.
- stimulera elevernas läsintresse.
- öka läsningen på såväl skoltid som fritid.
- främja ökad genrekunskap.
- stötta elever i behov av extra anpassningar och särskilt stöd.
- tillvarata och stötta flerspråkiga elevers behov.

Inom media- och informationskunnighet (MIK) – skolbiblioteket ska arbeta för att:

- stärka de källkritiska förmågorna.
- stärka elevernas förståelse för informationssökningsprocesser.
- stärka elevernas förmåga att navigera i informationsflödet genom att träna dem i att hitta, analysera och kritiskt värdera information.

"Biblioteket är ett tyst ställe. Där kan man spendera sin håltimme. Det finns många böcker. Det är gratis. Men det finns för lite fantasy, manga och serier."

Användare 17 år.

"Att jag kan läsa de böcker som jag vill. Jag upptäcker nya författare på biblioteket."

Användare 65 år

"En plats att kunna lära mig saker, att få ta del av samhället, att hämta andan i en lugn miljö."

Användare 32 år

"Det finns böcker på många olika språk – det är viktigt att vi läser böcker. Böcker på böcker på både svenska och våra modersmål"

Deltagare SFI

"Bibliotek är det skummaste och det underbaraste stället. Ett statligt backat ställe som är otroligt konstigt."

Användare 18 år

En plats där både barn och vuxna får plats. En plats där man främjar läsglädje, kreativitet, skapande"

Användare 32 år

"Kunskap, insikt, utbildning, nöje, perspektiv."

Användare 57 år

"Ett ställe fyllt av lugn och ro. Där de andra besökarna är, liksom jag, intresserad av kunskap och att lära sig nya grejer."

Användare 39 år

"Älskar vår möjlighet att just låna böcker. Att inte behöva köpa, konsumera. Smidigt, enkelt, gratis."

Användare 44 år

"En mötesplats. Man är där i olika stadier i livet. Det är ett stort hus. Massa saker. Det är böcker, det är kunskap."

Användare 25 år

"Det betyder hela världen i ett hus för mig."

Deltagare SFI

BIBLIOTEKEN
I KARLSKRONA